

NKA Közgyűteményi Kollégium

Pályázati azonosító: 204106/02382

Altéma kódszáma: 204106/320

KÉPEK EGY 20. SZÁZADI SZEMTANÚ MŰTERMÉBŐL

Herman Lipót festészete és grafikai munkássága virtuális kiállításra a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár, Kiállítóhely és Muzeális Gyűjteményben

Szakmai beszámoló

Pályázatunkban a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár, Kiállítóhely és Muzeális Gyűjtemény kezelésében lévő, **Herman Lipót festőművész hagyatékából származó 98 db festményt és 100 db grafikát, a művész személyes tárgyait (pipája, asztala, festőállványa) és egyéb dokumentumokat terveztük virtuálisan bemutatni és egyben rendszerbe foglalni.**

Egy olyan felületet kívántunk létrehozni, amin keresztül elérhető az a **digitális adatbázis**, mely ezt a jelentős hagyatékot összefoglalja: <https://herman-vs vk.hu>

Ezzel **az internetes hozzáféréssel** bárki számára megérthetővé, átélhetővé, kutathatóvá – tehát **nyilvánossá** – válik ez a jelentős életmű, s még inkább nyilvánvalóvá szeretnénk tenni, hogy Herman Lipót munkássága méltó helyet érdemel a 20. századi magyar művészettörténetben. Mindeközben a művészetoktatásban is alapul szolgálhat valamennyi korosztály számára mindaz a tartalom, ami a képekhez kapcsolódva értelmezni kívánja ezt a barokkosan összetett életművet.

A könyvtár őrzésére bízott kollekciónak **1980. február 27-én került Gyöngyös Város Önkormányzata tulajdonába** az 1972-ben elhunyt művész özvegyének – Herman Lipótné, Radó Róza – **ajándékként**. A gazdag hagyatékra több város is aspirált, s végül – megelőzve Szentendrét, Szegedet, Kecskemétet, Kiskőröst, és az óbudai Zichy-kastélyt – Gyöngyös nyerte el pályázat útján a gyűjteményt. Ily módon Gyöngyös is bekapcsolódott azon városok sorába, amelyek **jelentős képzőművészeti gyűjteményt** tudhatnak magukénak. A művész özvegye feltételül szabta, hogy a művek mielőbb kiállításra kerüljenek s ne egy múzeumi raktár félhomályában várják a kutatókat. Legyenek szem előtt, mint ahogy hosszú élete során alkotójuk is benne élt a lét forrágában, a művészvilágban. Több, különböző helyszínen megrendezett időszaki bemutató és a hozzájuk köthető katalógus, leporello megjelenése után **a gyűjtemény 1998 őszétől az újonnan megnyitott könyvtárépületben lelt valódi otthonra**, a város főterén álló, az 1700-as évek közepén I. Grassalkovich Antal által építtetett

városi barokk palotában (Gyöngyös, Fő tér 10.). Immár négy teremben láthatók az olajképek a legendás festőállvánnyal együtt. A **kiállítást Szücs György művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa válogatta és rendezte.** Túl azon, hogy a kiállítás önálló, önmagában is attrakció, ugyanakkor sajátos hangulatot kölcsönöz a könyvtári tereknek és rendezvényeknek, a **város kulturális életének egyik fókuszpontjává** avatva a helyszínt. A művész képeit láthatják a messziről ide zarándoklók, a célzottan a képek miatt érkezők, de azok a könyvtárlátogatók is, akik olvasnivalóra vagy információra vágnak, és közben művészi élménnyel is távoznak.

Ez a kiállítás a kezdet volt **Herman Lipót festészetének újrafelfedezésében**, a kortársi értelmezésben, melyet **a digitális formában webes felületen történő megjelenés tovább erősít** – nyilvánosságát mintegy felfokozva kiterjeszti.

A kollekció gondozása folyamatos, különböző **pályázatokon elnyert támogatásból restaurálási munkák, állagmegőrző installálás** (grafikák keretezése) folyik. Folyamatos műtárgyvédelmi szakfelügyeletet lát el a területileg illetékes megyei hatókörű városi múzeum, a Dobó István Vármúzeum. Az életművel, de legfőképpen az írott hagyatékkal kapcsolatban a Magyar Nemzeti Galéria kutatási programot indított OTKA támogatással (Szücs György, Hessky Orsolya, Markója Csilla), melynek keretében megkezdődött Herman Lipót művésznaplójának részegységekre bontott közlése (ENIGMA 93., 94., 95., 96. száma). Ennek illusztrációs anyagához a gyöngyösi gyűjtemény rendszeresen hozzájárul. Egyre inkább azzal szembesülünk, hogy személyiségének összetettsége okán újabb és újabb szeletét fedezzük fel emberi és művészi hagyatékának: ugyanolyan jó rajzoló volt, karikaturista, festő, mint amilyen invenciózusan írta naplóit és a két világháború között a nagyközönségnek szánt művészeti cikkeit mesterségről, mesterekről.

Az utóbbi években **két időszak kiállítás** is igyekezett felhívni a figyelmet a művész munkásságára, **Gyöngyösön fellelhető műalkotásaira:**

- **„Egy nyughatatlan szellem a XX. századból”(2016).** A kiállítás **Herman Lipót addig ki nem állított grafikáival** ismertette meg a látogatókat, a **100 grafika közel fele volt látható.** A kiállítást Szücs György, a MNG művészeti igazgatója rendezte. Vándorkiállításaként az egri Eventus Művészeti Iskolában is látható volt egy része, a művészeti oktatás részeként.
- **„Én a szabadság pártján állok”(2020)** – a Herman Lipót **száz évvel ezelőtti világát bemutató kiállítás** sajnos nem nyílt meg a nagyközönség számára a koronavírus-járványhelyzet miatt, de egyszerűsített **virtuális bemutatása látható a gyűjtemény honlapján.** Ez a körülmény is rávilágít arra, hogy nagy szükség van a gyűjtemény minél szélesebb körű virtuális hozzáférhetőségére. **Mindkét időszak kiállításához készült leporelló.**

Jelen pályázatunk elsődleges célja volt, hogy a művekről **jó minőségű fotók készüljenek**, és ezek az **alább leírt struktúra szerint, mely a digitális felület szerkezete is egyben, rendszerezésre kerüljenek**, és a szakszerű **műtárgyleírással** és a fontosabb művek esetén **műelemzéssel**, önéletrajzi, naplóbejegyzési idézetekkel **ellátott rekordok** – az oktatási

funkciót is figyelembe véve – áttekinthető **egységekbe csoportosítva jól reprezentálják az életművet**. Ennek érdekében szükséges volt a hagyatéék szakmai feldolgozása, a fő művek elemzése segítségével egy **olyan adatbázis létrehozása, mely a lehető legtöbb oldalról mutatja be a kort**, amely generálta a műveket, valamint láttassa a művészt.

Természetesen a legfontosabb volt, hogy a **gyűjtemény valamennyi darabja feldolgozásra kerüljön**, hiszen a kiállítás – érthető okok miatt – nem tudja a teljes állományt bemutatni. Cél volt, hogy a **felület alkalmas legyen tematikus szűrésre (technikák, évszámok stb.)**, valamint arra, hogy az **adatok bővíthetők legyenek** a jövőben.

Ezzel az **internetes hozzáféréssel bárki számára megérthetővé, átélhetővé, kutathatóvá – tehát nyilvánossá – válik ez a jelentős életmű**. A **virtuális megjelenés legyőzi a fizikai korlátokat**, a helyszínen jóval kevesebben láthatják meg az életművet, a helyben és a környéken lakók, de a turisták száma is meglehetősen szűk körű. A **világhálón megjelenő kiállításhoz bárki hozzáférhet, még országhatáron túl is**. Még inkább nyilvánvalóvá szeretnénk tenni, hogy Herman Lipót munkássága méltó helyet érdemel a 20. századi magyar művészettörténetben. Az újonnan létrehozott, egy művészi világlátást reprezentáló virtuális kiállítás számos, részben múzeumpedagógiai, részben vizuális-pedagógiai feladatra ad lehetőséget, mely sokkal érdekesebb lehet, mint bármely statikus kiállítás megtekintése, vagy a világhálón fellelhető képi anyag feldolgozása.

Műveinek digitális közzététele és széles körű megismertetése **fontos a hazai művészettörténet és művészetoktatás szempontjából**, a művészetoktatásban is alapul szolgálhat valamennyi korosztály számára.

A **Vachott Sándor Városi Könyvtár honlapja**: <https://brody.iif.hu/gyongyos> portál rendszerű. Jelenleg is fejlesztés és bővítés alatt áll. A honlaphoz kapcsolódva jelenik meg a **Herman Lipót virtuális kiállítás honlapja**: <https://herman-vsVK.hu/>

A **weboldal megtervezése** során elsődleges célként a festőművész és hagyatéki gyűjteményének minél átfogóbb bemutatása, modern informatika eszközök által történő **vizuális megjelenítése** szerepelt, továbbá, hogy képes legyen megfelelni a kutatói, oktatási szempontok szerinti alapvető, esetlegesen azon felüli elvárásoknak is. Tükrözze a művész munkásságát, személyiségét, valamint vizuális szempontból is élményt nyújtson a látogatók számára.

Az **informatikus kolléganő elkészítette a weboldal alapját**, beállította a Wordpress-keretrendszert a szükséges bővítményekkel, különös tekintettel a **Tainacan** (<https://tainacan.org/>) nevű múzeumi kiegészítőre, melyre az Interneten talált rá. Az **ingyenes platform** kifejezetten digitális archívumok létrehozásához, tárolásához és megjelenítéséhez készült, melyet a **világon már számos múzeum és közgyűjtemény használ**. Számunkra is kiváló alternatívának bizonyult a hazai, előfizetésesként működő alternatívájához képest.

Ez a program biztosítja a **Virtuális Kiállítás menüpont** (<https://herman-vsVK.hu/virtualis-kiallitas>) alatt megjelenő kereshető adatbázist, valamint az egyes **képek egyedi oldalainak** (pl.: <https://herman-vsVK.hu/portrek/istok-janos-portreja>) megjelenítését is, melyek tetszőleges számú metaadattal, információval, illetve csatolmányokkal egészíthetők ki. A **képek témájuk szerint külön galériákba csoportosíthatóak**, a fenti összegző adatbázis oldalán pedig ezen **csoportok és metaadatok szerint kereshetőek**, szűkíthetők a találatok. A számos megjelenítési mód között különösen a **Diavetítés nézetet** emelnénk ki, mint impozáns és modern megoldást a képek megtekintésére.

A kolléganő elvégezte a **Tainacan szoftver magyar nyelvűre fordítását**, a **képek és a metaadatok feltöltését**, valamint egy másik kolléganővel közösen **fő-, illetve almenüpontok** alá rendezték a művészettörténész által összeállított szöveges tartalmi részeket.

H. Szilasi Ágota művészettörténész, főmuzeológus, a Dobó István Vármúzeum munkatársa állította össze a Herman Lipót **virtuális kiállítás** forgatókönyvét, **tematizálta** művészettörténeti szempontok alapján az alkotásokat, megírta a weboldal **szöveges részeit**. **Madaras László képzőművész**, a Berze Nagy János Gimnázium rajz, vizuális kommunikáció – művészettörténet szakos tanára, **múzeumpedagógiai szempontok** figyelembevételével vett részt a virtuális kiállítás összeállításában, és konkrét múzeumpedagógiai javaslatok kidolgozásában.

Ezt követően a Webben Design Kft. vette át a munkát, akik elkészítették a **honlap dizájn tervét**, beleértve a logót, színsémát, a betűtípusok kiválasztását, oldalak elrendezését a különböző rezponzív megjelenítési módoknak - mobil, tablet, asztali PC – megfelelően. A tervet elfogadása után **gépi kódolással**, CSS és JavaScript programnyelvek használatával beállították azt a honlapon.

A weboldalon **három helyen jelenik meg menü**: a fejlécben a főmenü (az ún. „hamburger” ikonra kattintva), a Herman Lipót menüpont alatti oldalsávban (<https://herman-vsVK.hu/herman-lipot/eletrajz>), valamint ez utóbbi a főoldal második szekciójában is, Herman Lipót önarckép portréja mellett.

A **Múzeumpedagógia és Hírek menüpontok külön szekciókba kerültek** a főoldalon is a könnyebb fellelhetőségük és előtérbe helyezésük érdekében.

A láblécbe bekerültek az **elérhetőségi adatok**, az adatvédelmi tájékoztató, az impresszum, valamint a süti kezelési tájékoztató.

A honlapra felkerült a **Google Analytics webanalitikai szoftver**, mely által **naprakészen nyomon követhetőek az oldal látogatottsági adatai**.

A feltöltött képeket és tartalmakat a jogosulatlan felhasználás megelőzése érdekében **képlopás és un. right-click elleni védelmet biztosító kiegészítő szoftver védi**.

Múzeumpedagógiai hasznosítás

A kisebb évfolyamok számára sokféle érdekességet rejt magában az anyag feldolgozása, hiszen az **ötödikes-hatodikos diákok tananyagában, projekt munkáiban számtalan magán mitologikus feladat szerepel.** A festő „Árkádiát” idéző, idilli tájban elhelyezett figurális ábrázolásai erre abszolút alkalmasak lehetnek. A táj és figura kapcsolata, az erdő, egy, a tájból kiszakított motívum a gyerekek számára egyfajta mitikus világot idéznek meg, mely lehetőséget teremt egy „szuverén világ” teremtésére is, amelybe beleképzelhetik saját figuráikat, viseletüket, épületeket, isteneket, stb.

A **felsőbb évfolyamok számára is sokrétű, számos izgalmas feladat** kínálkozik.

- maga a **táj** eleve egy különös feladat
- meg lehet figyelni azt, hogy Herman Lipótra **hogyan hatottak korának festészeti hatásai**, mennyire épültek bele munkásságába a kortárs festészeti tapasztalatok, a nagy elődök, például Cézanne művészetéből vett tanulságok, típusok, toposzok
- a színkeverés, az ecsetkezelés, a **különböző izmusok filozófiája** is kiolvasható a művekből, párhuzamba állítható a 19. század végi, 20. század eleji művészeti tapasztalatokkal, az újszerű tudással
- érdemes megfigyelni a **figurák és a tér kapcsolatát**, a témákat, s ezeket fel lehet dolgoztatni a diákokkal: keressenek **analógiákat, hasonlatosságokat a korszak művészei és Herman Lipót munkái között.**

A középiskolás korosztály történeti és társadalom ismeretei már lehetőséget adnak a mélyebb megértéshez. Az előbbiekre építetten, azokon túllépve érdemes megnézni Herman Lipót portréit, leginkább az önarcképein a **színkeverést, s összehasonlítani akár az impresszionisták, posztimpresszionisták munkáival.** Pszichologizáló, lélektani elemek boncolgatása, vagy éppen a divattörténet ennek a korosztálynak izgalmas felismeréseket hozhat.

A nagyobb, leginkább **vizuális kultúra fakultációs diákok számára** a művész gazdag grafikai hagyatéka kimondottan érdekes lehet, a **témák és a grafikai gesztusok** tekintetében is.

Köszönjük a NKA támogatását, hogy megvalósulhatott Herman Lipót festőművész életművéből a Gyöngyösön fellelhető alkotások virtuális bemutatása.

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott Szekeresné Sennyey Mária [pályázó képviselőjére jogosult] a Vachott Sándor Városi Könyvtár, Kiállítóhely és Muzeális Gyűjtemény [pályázó neve] képviselőjében eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény (2016/C 262/01) 34. pontjában meghatározott**, az alábbiakban felsorolt feltétel teljesült:

- a támogatandó tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek, az általam benyújtott pályázatba foglalt tevékenységek kapcsán piaci bevételeim nem érik el működési költségek legalább felét.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy az általam benyújtott beszámolóban a fenti feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat helyszíni ellenőrzés esetén rendelkezésre bocsátom, továbbá a pénzügyi elszámolás során a támogatott tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségeket jogcímek szerinti bontásban, részletesen bemutatom.

Kelt: Gyöngyös, 2022.12.21.

Szekeresné Sennyey Mária
pályázó képviselője